

รายงานผลการดำเนินงาน

โครงการ การศึกษา รวบรวม และจัดสร้างฐานข้อมูลหนังสือโบราณ
จังหวัดอุบลราชธานี ระยะที่ 2

งานข้อมูลท้องถิ่น
ฝ่ายหอสมุด สำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
กันยายน 2546

ได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน
จากแผนงานทำนุบำรุง และอนุรักษ์
ศิลปวัฒนธรรม
ประจำปี พ.ศ. 2545-46

สารบัญ

	หน้า
รายละเอียดโครงการ	1
การดำเนินงานโครงการ	5
การสำรวจข้อมูล	7
การปริวรรตและคัดลอกตัวธรรม	8
การเก็บรวบรวมข้อมูล	8
การเรียบเรียงและจัดทำรูปเล่ม	37
การเผยแพร่ผลการดำเนินงาน	37
ภาคผนวก	38

โครงการแผนงานอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม

ชื่อโครงการ การศึกษา รวบรวม และจัดสร้างฐานข้อมูลหนังสือโบราณจังหวัดอุบลราชธานี ระยะที่ 2

ลักษณะของโครงการ เป็นโครงการอนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่ และพัฒนาศาสนาและศิลปวัฒนธรรม

ในลักษณะสำรวจ และวิจัยเพื่อรวบรวมข้อมูล

หัวหน้าโครงการ นางอรทัย เลียงจินดาถาวร บรรณารักษ์ งานข้อมูลท้องถิ่น ฝ่ายหอสมุด
สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ผู้ร่วมโครงการ

1. นายโสรัจ นามอ่อน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. นางสาวณิษฐา ทุมมากรณ์ ฝ่ายหอสมุด สำนักวิทยบริการ
3. นางชุขณา นราจันทร์ ฝ่ายหอสมุด สำนักวิทยบริการ
4. นางวิยะดา ธนสรรรณิข สำนักงานเลขานุการ สำนักวิทยบริการ

หลักการและเหตุผล

จากการดำเนินการงาน โครงการการศึกษา รวบรวมและจัดสร้างฐานข้อมูลหนังสือโบราณ จังหวัดอุบลราชธานี ระยะที่ 1 ได้สำรวจพบหนังสือโบราณที่จารด้วย อักษรธรรมเป็นจำนวนมาก อักษรไทยน้อย และอักษรขอมมีจำนวนเล็กน้อย หนังสือโบราณดังกล่าวอยู่ในสภาพที่เก่า ชำรุด ส่วนมากขาดการดูแล รักษาอย่างถูกวิธี จึงถูกทำลายไปจากความไม่รู้ จากสัตว์จำพวกหนู ปลา กิ้งก่า และประการสำคัญ พระและคนเฒ่าคนแก่ที่สามารถอ่านตัวอักษรเหล่านี้ได้ก็มีจำนวนน้อย และ ส่วนมากจะเป็นผู้สูงอายุทั้งสิ้น ดังนั้น คณะผู้ดำเนินโครงการ จึงเห็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งรีบ ให้มีการรวบรวมและปริวรรตหนังสือโบราณเหล่านี้ให้เป็นภาษาปัจจุบัน เพื่อประโยชน์ในการศึกษา ค้นคว้าของอนุชนรุ่นหลังต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนการสอน การวิจัย ในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และผู้สนใจทั่วไป
2. เพื่อสร้างฐานข้อมูลหนังสือโบราณจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวบรวมเนื้อหาให้อยู่ในแหล่งเดียวกัน ด้วยภาษาปัจจุบัน
3. เพื่อเป็นโครงการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานีให้คงอยู่ตลอดไป

4. เพื่อเผยแพร่ข้อมูล ประเพณี วัฒนธรรมของจังหวัดอุบลราชธานีได้อย่างกว้างขวาง
5. เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก รวดเร็ว

ระยะเวลาดำเนินการ : 2 ปี

สถานที่ดำเนินการ : จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีการดำเนินการ

1. รวบรวมหนังสือโบราณที่มีสภาพสมบูรณ์จากวัดต่าง ๆ ในจังหวัดอุบลราชธานีมาทำการปรีวรรค
2. รวบรวมเนื้อหาหนังสือโบราณจังหวัดอุบลราชธานีที่ปรีวรรคแล้วมาจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม
3. จัดทำฐานข้อมูลหนังสือโบราณจังหวัดอุบลราชธานี เผยแพร่ด้วยระบบคอมพิวเตอร์
4. จัดทำฐานข้อมูลวัดจังหวัดอุบลราชธานี เผยแพร่ด้วยระบบคอมพิวเตอร์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนการสอน การวิจัยให้แก่อาจารย์ นักศึกษา ในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีและผู้สนใจทั่วไป
2. สร้างฐานข้อมูลหนังสือโบราณจังหวัดอุบลราชธานี ให้อยู่ในแหล่งเดียวกัน ด้วยภาษาปัจจุบันที่ทุกคนสามารถอ่านออก เข้าใจได้
3. ได้อนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานีให้คงอยู่ตลอดไป
4. ได้เผยแพร่ข้อมูล ประเพณี วัฒนธรรมของจังหวัดอุบลราชธานีได้อย่างกว้างขวาง
5. ได้อำนวยความสะดวกให้ผู้สนใจหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก รวดเร็ว

ประมาณการค่าใช้จ่าย

1. ค่าตอบแทน		25,000 บาท
1.1 ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานนอกเวลา วันธรรมดา		
	$(100 \text{ บาท/วัน} \times 5 \text{ คน} \times 30 \text{ วัน}) = 15,000 \text{ บาท}$	
1.2 ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานนอกเวลา วันหยุด		
	$(200 \text{ บาท/วัน} \times 5 \text{ คน} \times 10 \text{ วัน}) = 10,000 \text{ บาท}$	
2. ค่าใช้สอย		60,000 บาท
2.1 ค่าใช้จ่ายในการเก็บรวบรวมข้อมูล	10,000 บาท	
2.2 ค่าจ้างเหมาอ่านและแปลข้อมูล	20,000 บาท	
2.3 ค่าจ้างพิมพ์และจัดทำรูปเล่ม	30,000 บาท	
3. ค่าวัสดุ		13,000 บาท
3.1 วัสดุสำนักงาน	5,000 บาท	
3.2 วัสดุโฆษณาและเผยแพร่	5,000 บาท	
3.3 วัสดุน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	3,000 บาท	
4. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ		2,000 บาท
	รวมทั้งสิ้น	100,000 บาท

หมายเหตุ : ค่าใช้จ่ายทุกรายการของ โครงการขอตัวเฉลี่ยจ่าย

ลงชื่อ

(นางอรัญญ์ เลียงจินดาถาวร)

หัวหน้าโครงการ

ลงชื่อ

(นายสุภชัย หาทองคำ)

ผู้เห็นชอบโครงการ

ลงชื่อ

(นายไพฑูรย์ อิงคสุวรรณ)

ผู้อนุมัติโครงการ

การดำเนินงาน

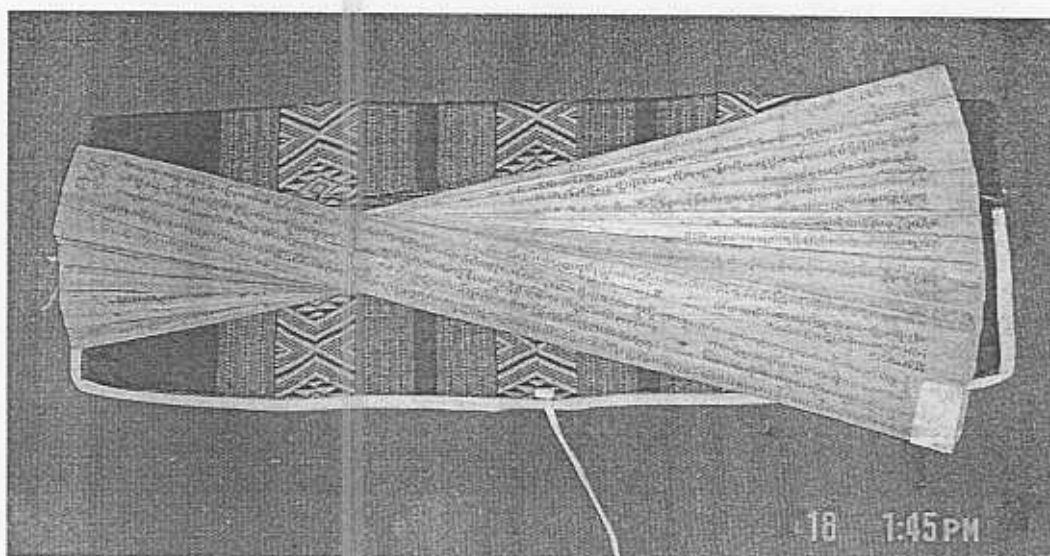
สืบเนื่องจากการดำเนินงาน โครงการศึกษารวบรวม และจัดสร้างฐานข้อมูลหนังสือโบราณในระยะที่ 1 งานข้อมูลท้องถิ่น ได้ทำการสำรวจหนังสือโบราณที่จัดเก็บอยู่ตามวัดต่าง ๆ ในจังหวัดอุบลราชธานี แล้วได้นำข้อมูลที่ได้มาจัดสร้างฐานข้อมูลหนังสือโบราณจังหวัดอุบลราชธานี โดยบอกถึงรายชื่อหนังสือโบราณที่พบ และรายละเอียดและสถานที่จัดเก็บ เผยแพร่ใน Web Site หนังสือโบราณจังหวัดอุบลราชธานี (<http://lib.ubu.ac.th> → ฐานข้อมูลหนังสือโบราณ)

ในการดำเนินโครงการระยะที่ 2 คณะผู้จัดทำจึงได้พิจารณาคัดเลือกหนังสือโบราณที่สะท้อนถึงความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ภูมิปัญญาและรากเหง้าความเป็นมาของชาวอีสาน โดยพิจารณาเนื้อเรื่องที่มีเนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์ แล้วจึงได้ไปยืมหนังสือมาทำการปริวรรตให้เป็นภาษาปัจจุบัน เพื่ออำนวยความสะดวกในการศึกษา ค้นคว้า วิจัย โดยได้พิจารณาคัดเลือก 5 เรื่อง คือ

1. ประวัติจังหวัดอุบลราชธานี ยืมจากวัดหัวเรือ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
2. คำกลอนฟ้าสั่งน้อง ยืมจากวัดเวฬุวัน บ้านหนองไผ่ อำเภอพิบูลย์มังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

3. กุรุธรรม ยืมจากวัดเวฬุวัน บ้านหนองไผ่ อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี
4. สัต 12 กรอง 14 ยืมจากวัดเวฬุวัน บ้านหนองไผ่ อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี
5. ขอดคำสอน ยืมจากวัดแสงเกษม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

1. การสำรวจข้อมูล

ถึงแม้ว่าจะได้สำรวจแหล่งข้อมูลไปแล้วในการดำเนินโครงการระยะที่ 1 แต่คณะผู้จัดทำก็ต้องทำการสำรวจและรวบรวมข้อมูลอีกในการดำเนินโครงการ ระยะที่ 2 เนื่องจากประสบปัญหาคือ เรื่องประวัติจังหวัดอุบลราชธานี ที่สำรวจพบที่วัดหัวเรือ มีเพียง 2 ผูก ซึ่งไม่จบเรื่อง ผู้จัดทำโครงการจึงต้องทำการสำรวจข้อมูลใหม่ เพื่อติดตามหาเรื่องประวัติจังหวัดอุบลราชธานี โดยสอบถามข้อมูลจากท่านผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญ แล้วติดตามไปสำรวจข้อมูล ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

ครั้งที่	วันที่	สถานที่สำรวจ	ผู้สำรวจ
1	20 มีนาคม 2545	วัดหัวเรือ อ.เมือง จ.อุบลราชธานี	นางอรทัย เลียงจินดาถาวร นายโสรัจ นามอ่อน
2	22 มีนาคม 2545	วัดหัวเรือ อ.เมือง จ.อุบลราชธานี	นางอรทัย เลียงจินดาถาวร นายโสรัจ นามอ่อน
3	13 พฤษภาคม 2545	วัดมหาวนาราม อ.เมือง จ.อุบลราชธานี	นางอรทัย เลียงจินดาถาวร นายโสรัจ นามอ่อน
4	11 กันยายน 2545	วัดจอมศรี บ้านโคกจาน อ.ตระการพืชผล วัดบุรรัฐ บ้านกุงน้อย อ.ตระการพืชผล วัดกุศกร อ.ตระการพืชผล วัดปฐูฐาราม บ้านโคกน้อย ต.โคกจาน อ.ตระการพืชผล	นางอรทัย เลียงจินดาถาวร นายโสรัจ นามอ่อน
5	สิงหาคม 2545	พ่อใหญ่จารย์ครูสม สายแหว เลขที่ 8 ม.1 ต.หัวเรือ อ.เมือง จ.อุบลราชธานี	นางอรทัย เลียงจินดาถาวร นายโสรัจ นามอ่อน
6	29 มกราคม 2546	วัดนาขาว อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี	นางอรทัย เลียงจินดาถาวร นายโสรัจ นามอ่อน

2. การปริวรรตและคัดลอกตัวธรรม

ผู้จัดทำได้ประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในการปริวรรตและคัดลอกอักษรตัวธรรมทั้ง 5 เรื่อง โดยคงสำนวนและภาษาแบบอีสานโบราณ ตามต้นฉบับทุกประการ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้เนื้อเรื่องที่ทำการปริวรรตมีเนื้อหาที่ครบถ้วนสมบูรณ์ มีหลักฐานอันควรเชื่อถือได้ และมีความเป็นรูปธรรม อ่านแล้วเข้าใจได้ง่ายขึ้น (โดยเฉพาะเรื่องพื้นเมืองอุบลฯ) ผู้จัดทำจึงได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์และถ่ายภาพ ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

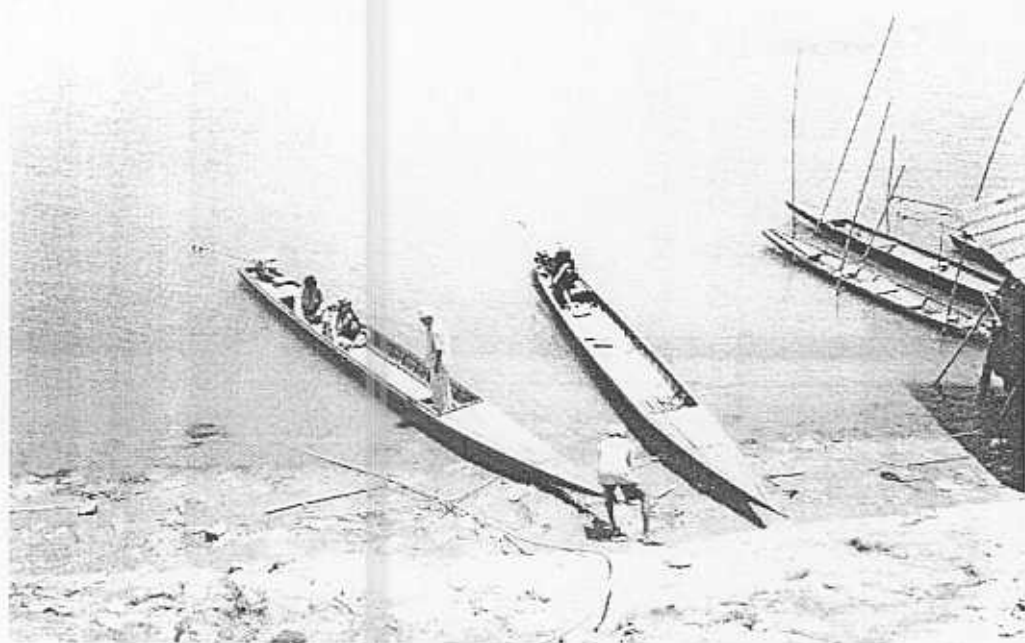
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

วัดบ้านสักเมือง อำเภอโพนทอง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ภาพการดำเนินงาน

คณะสำรวจและเก็บข้อมูล

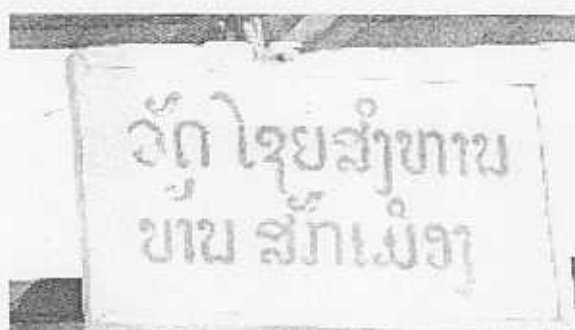
ลงเรือที่บ้านสะพายเดินทางไปบ้านสักเมือง

แม่น้ำโขงกว้างใหญ่ในประเทศลาว

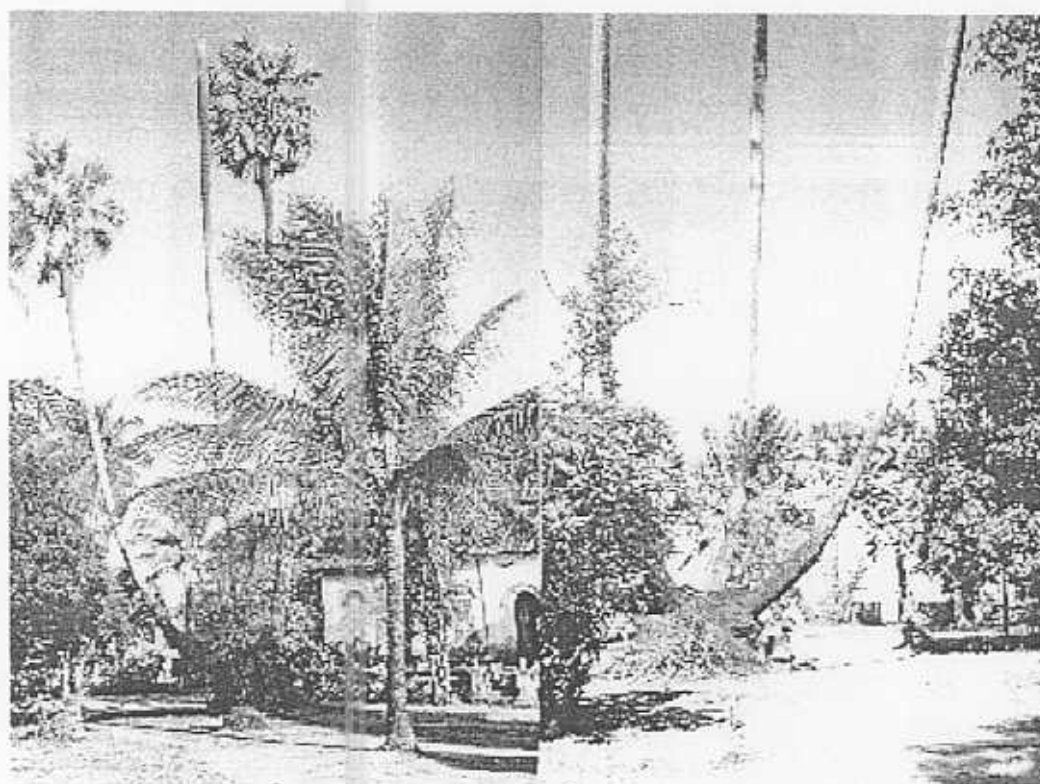
นั่งเรือลำน้อยกลางลำน้ำใหญ่ ระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร จากปากเซ

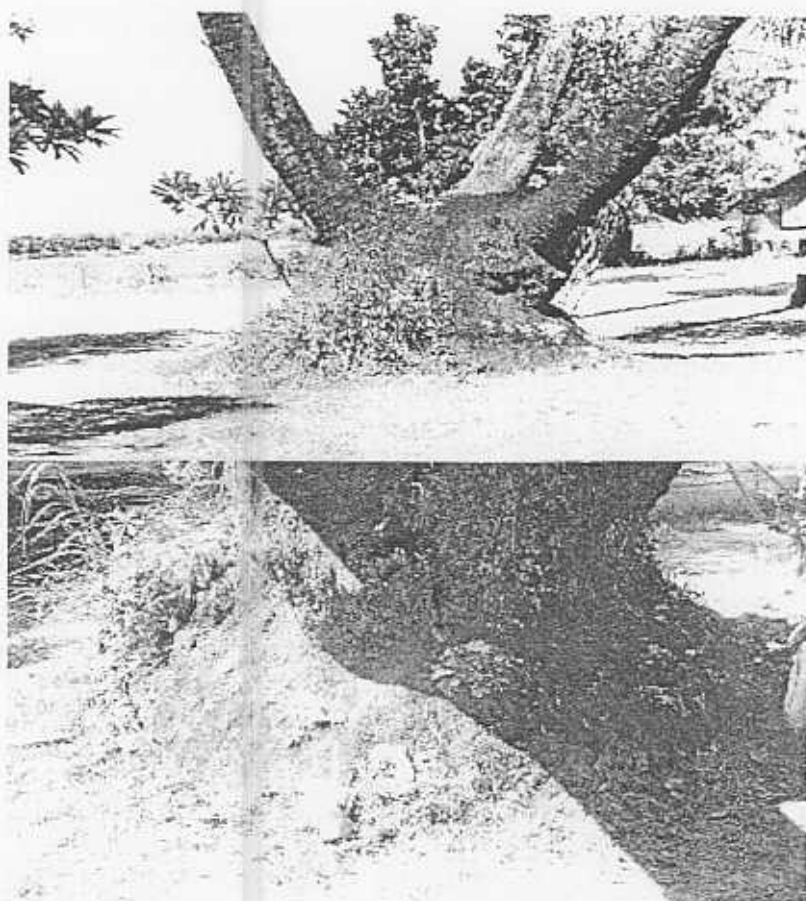
ถึงจุดหมายปลายทาง
ทำน้ำวัดไชยสิงหน
บ้านสักเมือง

วัดบ้านสักเมือง

ต้นตาล 3 ต้น ขึ้นกรอบอิฐเจ้าพระวอ

ต้นตาลเป็นที่เคารพสักการะของชาวบ้านสักเมือง

สอบถามเรื่องของเจ้าพระวอจากพระทองคำ แสนทวีสุข
เจ้าอาวาสวัดไชยสิงหน บ้านสักเมือง

เสร็จธุระแล้วไม่สามารถเดินทางกลับได้ เกิดพายุ ลมกรรโชกแรง (ตั้งแต่บ่าย 2 โมงจนถึงประมาณ 3 ทุ่ม) เรือเล็กไม่สามารถเดินทางได้ จึงค้างแรมที่บ้านสักเมือง 1 คืน

รุ่งเช้าจึงเดินทางกลับด้วยรถเด็ก (รถไถนา)

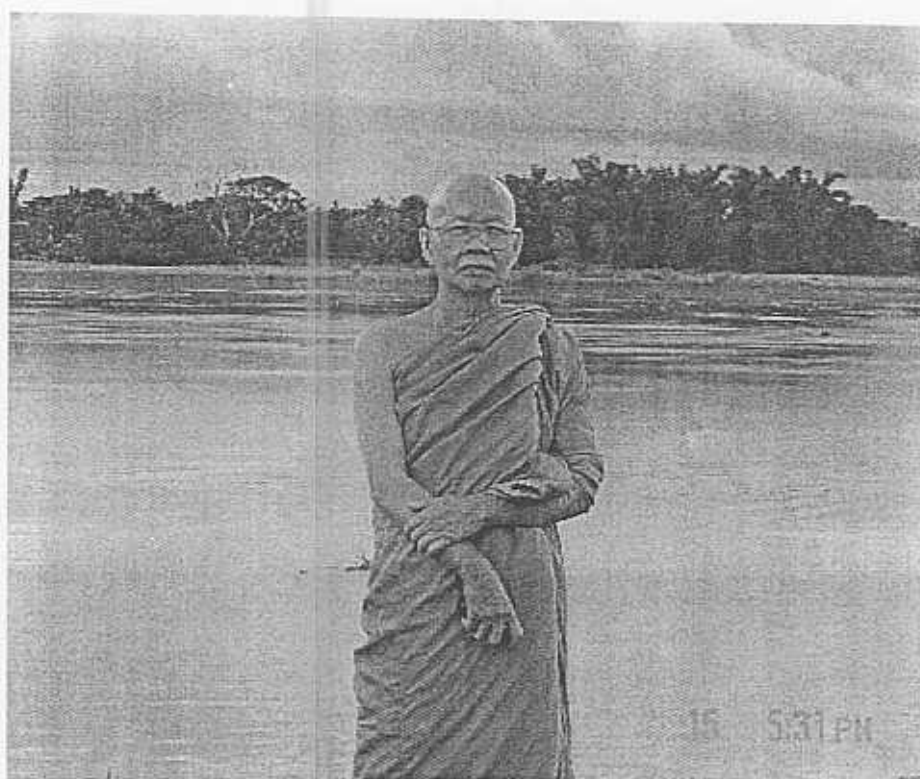
จังหวัดหนองคาย

วัดศรีชะเกษ อำเภอมือ จังหวัดหนองคาย

บ้านหินโงม อำเภอมือ จังหวัดหนองคาย

บึงหนองคาย อำเภอมือ จังหวัดหนองคาย

วัดโพธิ์ชัย อำเภอมือ จังหวัดหนองคาย

พระสุนทรธรรมธาดา
เจ้าอาวาส-รองเจ้าคณะจังหวัดหนองคาย
อยู่

ท่านได้กรุณาพาไปเก็บข้อมูลที่บ้านหินโงม

ทำนน้ำวัดหิน โงม

สอบถามข้อมูลจากเจ้าอาวาสวัดหิน โงม

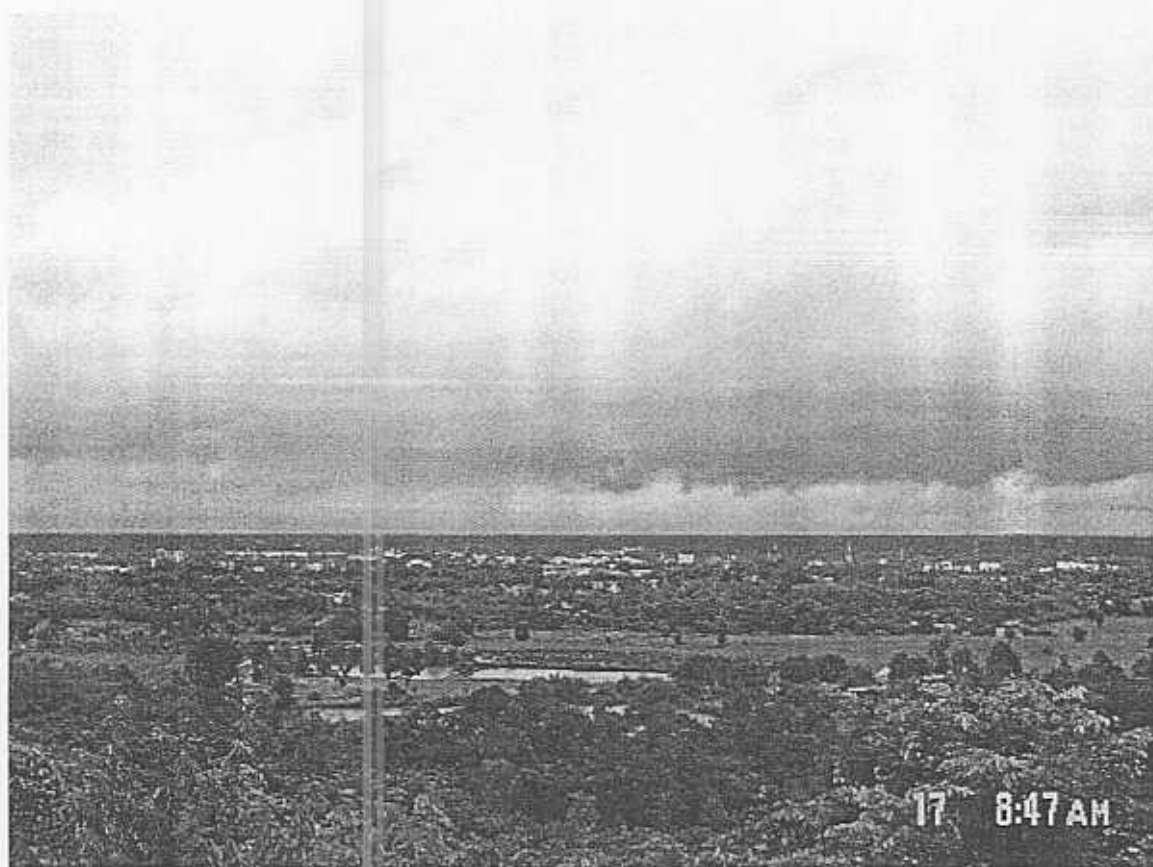
สภาพหมู่บ้านหินโงมในปัจจุบัน

จังหวัดหนองบัวลำภู

หนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

ศาลพระวอ-พระตาหลักเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

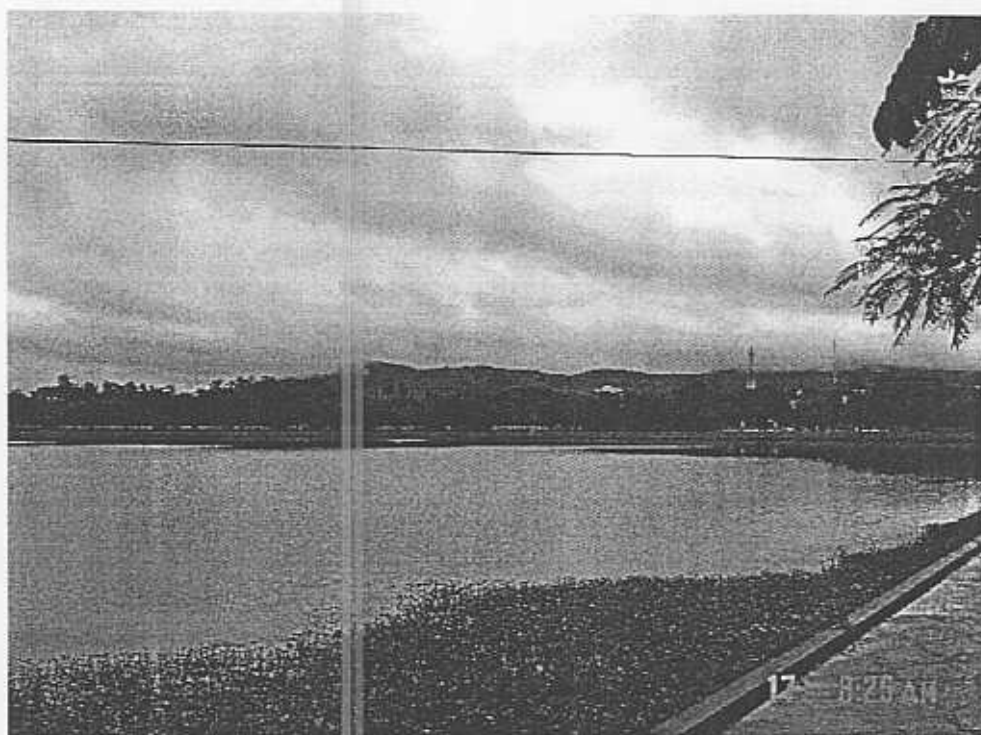
ยอดภูพานคำ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

จังหวัดหนองบัวลำภู อยู่ในหุบเขา ถ้ายจากยอดเขาภูพานคำ

บนยอดเขาภูพานคำ ทางลงไปตัวเมืองหนองบัวลำภู

หนองบัว บริเวณที่ตั้งเมืองเก่า อยู่ใจกลางเมือง

ศาลหลักเมือง (ศาลพระวอ-พระตา)

จังหวัดสกลนคร

วัดอุณาจารย์ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

บ้านผ้าขาว อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร

บ้านพันนา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

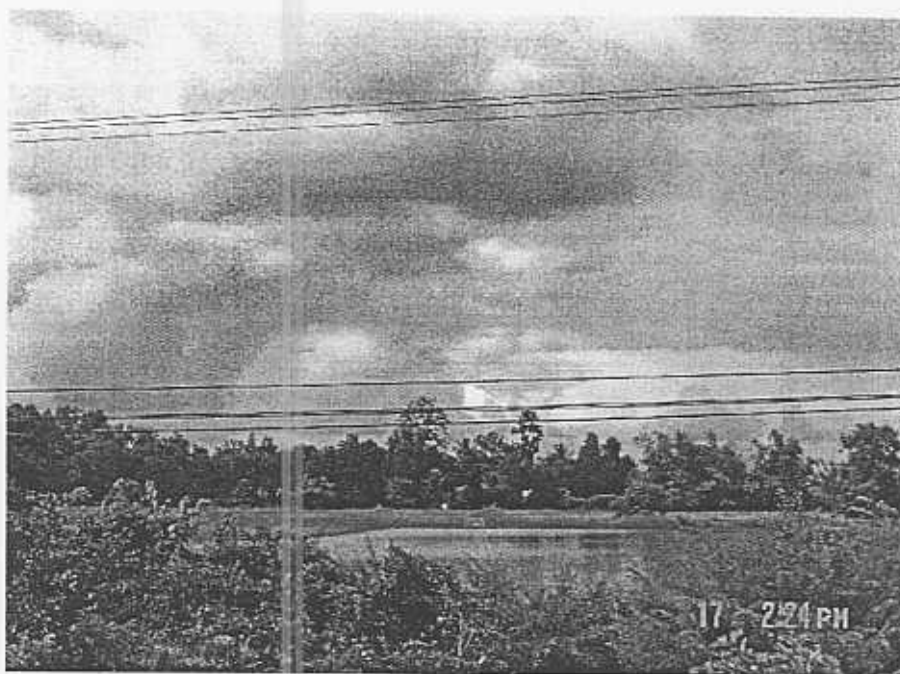
สอบถามข้อมูลจากพระครูอุดมศีลาธิคุณ เจ้าอาวาสวัดอุณาจารย์ อ.พรรณานิคม

บ้านเก่าผ้าขาว

หลักกลางบ้าน บ้านพั่นนา

โนนสันน้ำ โนนเก่าที่ม้างบ้านครั้งแรก (บริเวณกกแคนใหญ่)

สภาพบ้านพันทนาในปัจจุบัน

จังหวัดนครพนม

ลำน้ำท่าศรีสงคราม จังหวัดนครพนม

อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

จังหวัดมหาสารคาม

อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

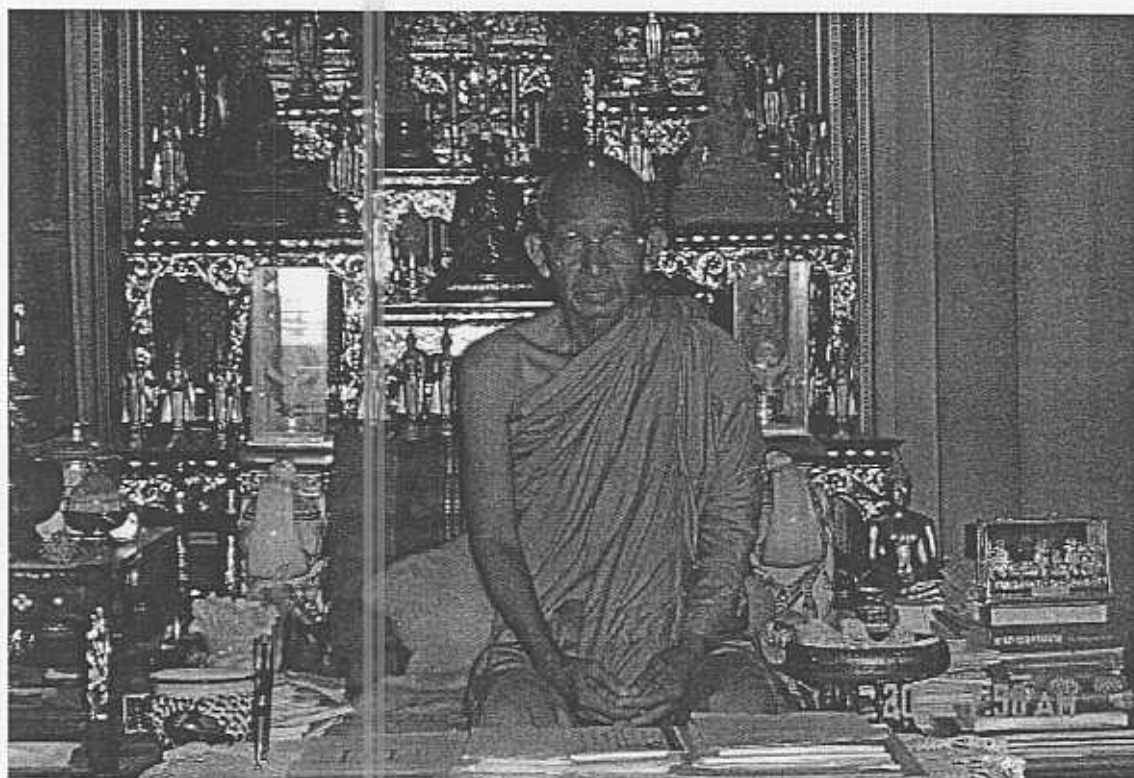
สอบถามข้อมูลจากคุณดาสิทธิ์ สารพิมพ์

จังหวัดร้อยเอ็ด

วัดบึงพระลานชัย อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

วัดบ้านขมิ้น ต.เด่นราษฎร์ กิ่งอำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด

บ่อพันขัน บ้านหนองคูณ กิ่งอำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด

สอบถามข้อมูลจากพระเทพบัณฑิต (ศรีจันทร์ บุญญโรโต) เจ้าคณะภาค 10

เจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด วัดบึงพระลานชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

เดินทางไปบ่อพันขัน บ้านหนองคู อ.สุวรรณภูมิ จ.ร้อยเอ็ด

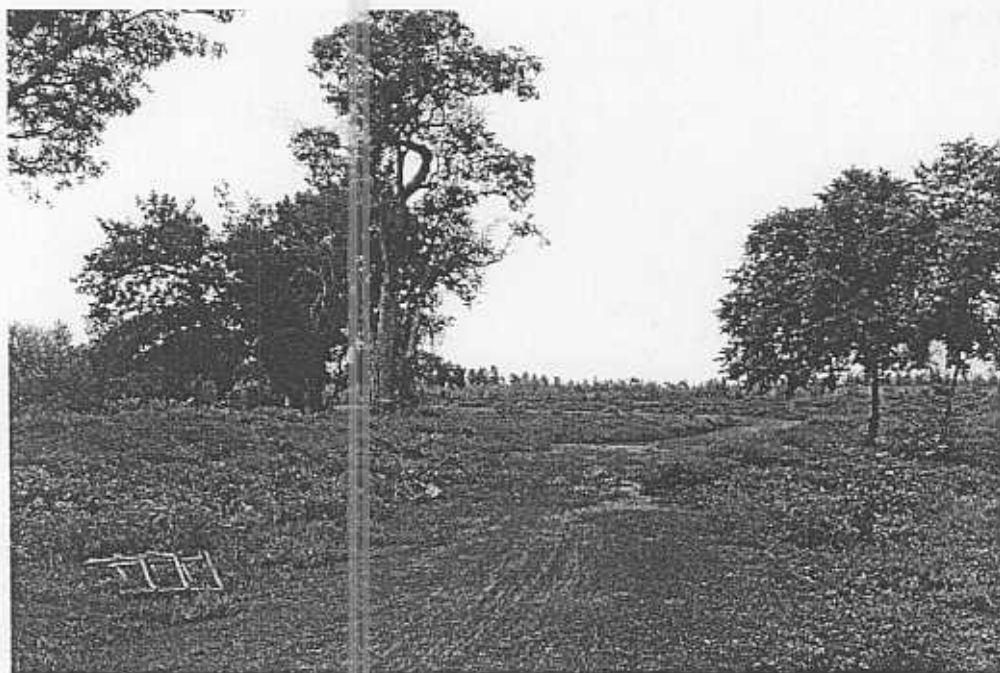
ทางไปบ่อพันขัน น้ำเดือนกันยายน น้ำท่วมทางอยู่หลายช่วง
ส่งคนลงไปลุยสำรวจก่อน รถจะไปได้หรือเปล่า

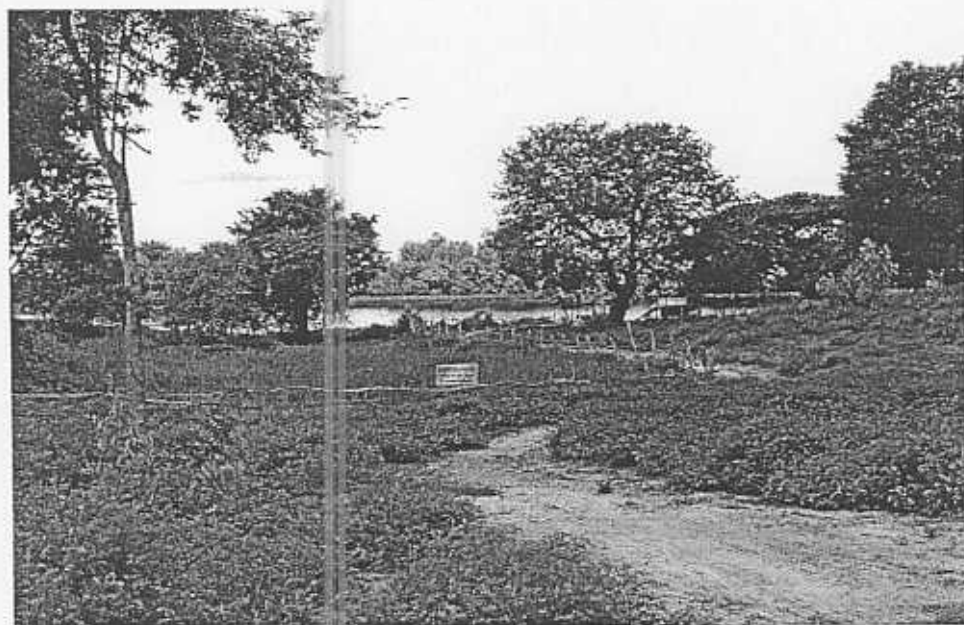
ครอบครัวคุณใจอารีย์ จุลสม ผู้นำทางไปบ่อพันขัน

บ้านหนองคู ที่ตั้งบ่อพันขัน

บนโนนบ่อพันขัน

เจ้าพระวอเคยมาตั้งกองครัวที่บ่อพันขัน ขณะอพยพหนีทัพเวียงจันทน์

บนโนนเป็นที่ตั้งของศาล
เจ้าพ่อพันขัน
และแก่นไม้ขามแกะสลัก
เป็นรูปพระ

จังหวัดยโสธร

วัดสิงห์ท่า อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร (นายบำเพ็ญ ณ อุบล)

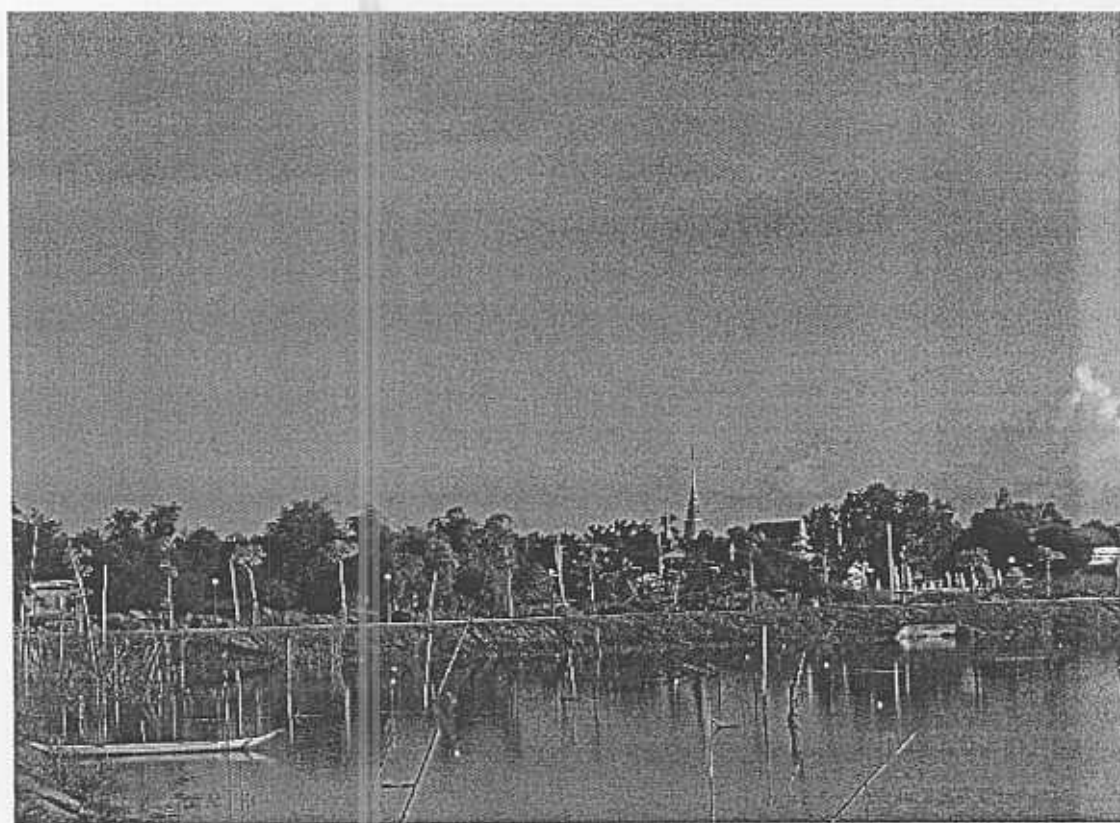
พระครูอนุรักษ์วรดิษฐ์ วัดสิงห์ท่า จังหวัดยโสธร

วัดสิงห์ท่า

ลำน้ำชี ที่ไหลผ่านจังหวัดยโสธร

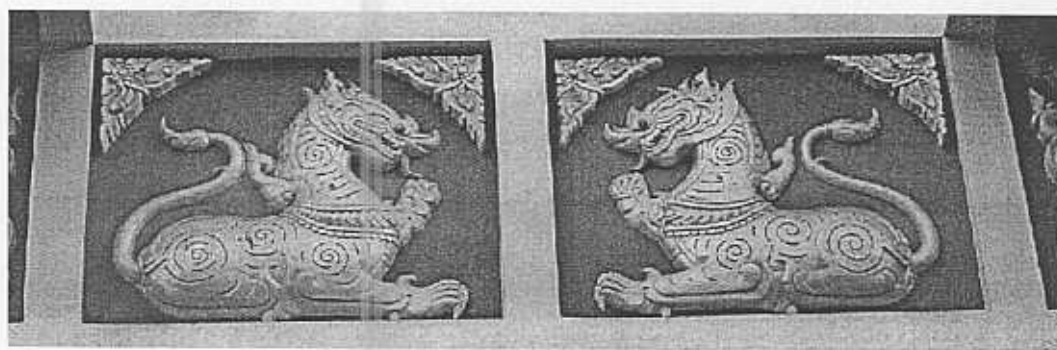
บ้านสิงห์ท่า อ.เมือง จ.ยโสธร

ภาพต้งเมืองกำ ขโสธร (ถ่ายจากชั้น 8 โรงแรม พี เจ เอ็มเอร์ลด์)

เมืองเก่า

สิงห์คู่จากตำนาน สัญลักษณ์ประจำจังหวัดยโสธร

จังหวัดอุบลราชธานี

ปากห้วยม่วง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

ห้วยแจะแม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

ท่าวังหิน อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

เกาะคอนมดแดง บ้านแคนใหญ่ อำเภอบ้านลาด จังหวัดอุบลราชธานี

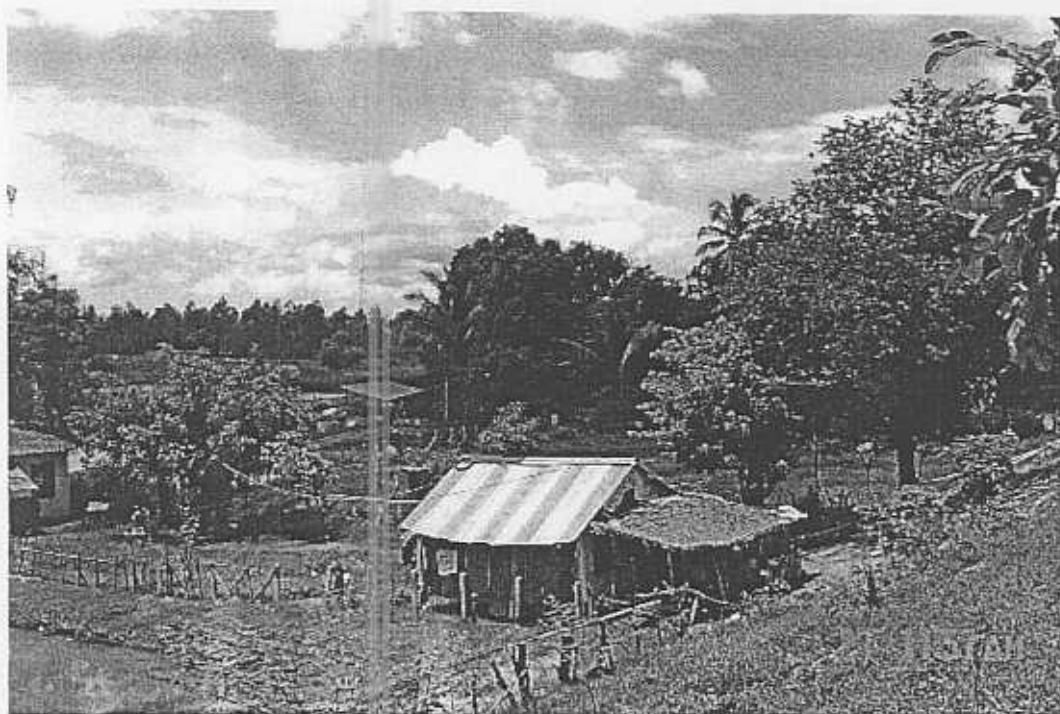

เจ้าคำผองพญาสร้างบ้านเมืองครั้งแรกที่คอนมดแดงอยู่ได้ 3 ปี น้ำท่วม

เกาะคอนมดแดงหน้าน้ำ

พื้นที่ปลูกข้าว
บ้านมาอยู่

ย้ายขึ้นมารถทำวังหิน
ภาคผนวก

3. การเรียบเรียงและจัดทำรูปเล่ม

จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้นำทั้งหมดมาทำการเรียบเรียงและจัดทำรูปเล่ม ตามรายละเอียดดังนี้

1. เรื่องประวัติจังหวัดอุบลราชธานี จัดพิมพ์ 50 เล่ม
2. เรื่องคำกลอนฟ้าสั่งน่อง จัดพิมพ์ 50 เล่ม
3. เรื่องกุศรธรรม จัดพิมพ์ 50 เล่ม
4. เรื่อง ฮีต 12 กรอง 14 จัดพิมพ์ 50 เล่ม
5. เรื่องขอมคำสอน จัดพิมพ์ 50 เล่ม

รวม 250 เล่ม

4. การเผยแพร่ผลการดำเนินงาน

ผู้จัดทำได้เผยแพร่ โดย

1. จัดพิมพ์เป็นรูปเล่มแล้วส่งไปยังวัดต่าง ๆ และชาวบ้านที่ผู้จัดทำไปขออนุเคราะห์ข้อมูล
2. จัดทำฐานข้อมูลเผยแพร่บน Web Site ฐานข้อมูลหนังสือโบราณจังหวัดอุบลราชธานี

